

PRZYTRAFIĆ SIĘ (100) *vb pf*

przytrafić się (62), **przytrefić się** (38); przytrafić się *FalZioł, BielŻyw, LibLeg* (4), *ComCrac, LibMal* (3), *KromRozm I, MurzHist, KromRozm II, KromRozm III, GroicPorz* (3), *Leop, UstPraw, KwiatKsiąż, Mącz* (7), *SarnUzn* (2), *KarnNap, ZapKościer, NiemObr, ReszHoz, WerGość, WerKaz* (2), *Phil, RybGęśli, PudłDydo*; przytrefić się *RejPs* (3), *RejJóz* (2), *LubPs, RejFig, Górndworz* (3), *HistLan* (2), *WujJudConf, RejPosWstaw, BudBib*; przytrafić się : przytrefić się *RejWiz* (3:7), *RejPos* (9:6), *RejZwierc* (3:8), *ModrzBaz* (1:1), *SarnStat* (7:1).

się (84), się (16).

a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie); w przytrefić się e jasne.

inf przytrafić się (20). \diamond *fut* 3 sg przytrafi się (26). \diamond 3 *pl* przytrafią się (1). \diamond *praet* 2 sg *m* -s się przytrefił (2). \diamond 3 sg *m* przytrafił się (6). *f* przytrafiła się (3). *n* przytrafiło się (14). \diamond *plusq* 3 sg *n* było się przytrafiło (1). \diamond 3 *pl* *subst* były się przytrafiły (1). \diamond *con* 3 sg *m* by się przytrafił (3). *f* przytrafiłaby się, by się przytrafiła (9). *n* by się przytrafiło (12), by się przytrafi(e)ło (2) *ComCrac, ZapKościer*.

Sł stp, Cn brak, Linde XVI (cztery z niżej notowanych przykładów) *i XVIII w. s.v. przytrafić*.

1. Zdarzyć się, zajść, odbyć się, nastąpić; *accidere Vulg, PolAnt, Modrz; interuenire Mącz, JanStat; evenire JanStat, JanPrzyw; esse PolAnt; obtingere Mącz* (78) : *gdisz panv memv na ye^{so} posselstwo nieodpowiadasz, tedj moy pan na thwe gdj siie przitraffy tobie niebedzie odpowiadat LibLeg 10/153v, 6/79, 11/158; takze tez voieivoda ftemi Castelanmi, Dignitarzmi i vrzędniki ziemskiemu scrutinyum czynicz będzie o takovem mężoboistwie ktorebysie przitrafielo. ComCrac 16v; A yednák ye [Żydów] w tym dobrze opátrzył/ gdzyeby fye co trudnego á oboyętnego/ o czymby pífmá nye myeli/ álbo z pífmá fye ípráwić nye mogli/ przytráfiło/ vказаł im gdzyeby tego ífukác myeli. KromRozm II ív; GroicPorz m4v, mm2v; A gdy ielzcze namillza przytráfi fie ktemu/ Iz przystrzyga ízupryny workowi káždemu. To iuz tám więc nieíporo bys nabárzyey tłoczył RejWiz 57v, 145v, 189; Leop Gen 26/20; Si variaret, A gdy by fie odmienił/ álbo gdy by fie odmiennosc przitrafiłá. Mącz 475d, 440b [2 r.], 487b; Pánie což wždy mamy czynić s tymi bliźniami íwemi? częłtoż im wždy mamy odpufzczác to od nich gdy fie przytráfi obrázenie íwoie/ y dofyćli będzie fiedm kroc? RejPos 247v, 111; HistLan A2v [2 r.]; Ze więc iefliby fie co nád nádzieię przytrefiło/ ábo iákne nie trefne pófelstwo przyšlo do tych co w ziemi miełzkáia/ żeby íobą nie trwożyli BudBib 2.Mach 9/24; ModrzBaz 106v; ReszHoz 125; Abowiem mąż íelł głową żony íwey/ y pierwey ítworzony/ nie dla żony/ ále żoná dla niego. Przeto żoná/ gdy fie przytráfi (iákoż przytráfić fie w tym iármie muśi) iáki fráfunek/ tedy ma mężá pócielzác WerKaz 289; A gdyby który tákowy [sędzia] był obran z tych którzy ná ínfzych íądziéch siedzą/ iefliby fie przytráfiłá Aktcya z mociiéy álbo áppelláciiey od którego z nich/ tedy ten ná ten czas ná íądzie w téy ípráwie wotowác nie ma SarnStat 852, 463, 936; [ListyPol III 1551/193].*

przytrafić się od kogo (3): *RejPos* 336; Iz bogáctwo y íne przypadki y pocźciwości wlytokoć fie to moze od ludzi przytráfić/ ále żoná dobra á pocźciwa to wiedz żeć tá pewnie od Bogá tobie íelł daná. *RejZwierc* 34v; *ZapKościer* 1595/89.

przytrafić się z czego (1): Ktorego to przykadu/ íefliże mácie co rozumu nie miéicie íobie za małą rzecz/ abo żebyśię to tak íprzygody przytrafiło *MurzHist* Q2.

przytrafić się komu, czemu (21): abowiem zadne by fie inłfe kochanie łnadz niemogło przytrefic więczłfe dullfam nałsem: iedno patrzyc na oblicznołc twoię pana łwego na wieki blogołlawionego. *RejPs* 65, 171; *RejJóz* I6, M5v; Pátrrze iefli fie też co przytrefi wiernemu/ Włzędy mu to przypádnie záwždy ku lepłzemu. *RejWiz* 141v, 76v; Abowiem iako był Scipio zwykł mawiac/ yž nigdy wiecey fie około zacnych nauk nieobierał/ iedno kiedy łam á próžnim od połpolitych łpraw bywał/ áczkolwiek fie to nie kaźdemu moze przytrafić/ tilko łamym wielkim vmysłom/ y tylko tym ktorzi łą zaczną cznotą ołlachcieni. *KwiatKsiąž* G3; *SarnUzn* E; *GórnDworz* Bb2v; Iž nie byłby wełoł vbogi/ áby niemiał doniełc bogátemu/ gdy mu fie czo ołobnego przytrefi. *RejPos* 243, 102, 162; *RejZwierc* 101, 198v; *WujJudConf* 138; A iefliby co łzkody ogieñ vczynił/ toby się iedno temu domowi przytrafić mogło/ w ktoremby się ogieñ záiał. *ModrzBaz* 35v; *NiemObr* 17; *SarnStat* 872. Cf *Fraza*.

przytrafić się kogo [może błąd zamiast: komu] (1): y łlubuyá wyewłzyem łzałtępowacz tak ot syołtrof yako ot przyiaczol Simuna Kuliga, a gdy by łzyę czo przytrawyęło Simuna tak ot Svmlzat yako ot połtronnego tedi łzyę nyema yndzy vczyekacz yedno do nałz *ZapKościer* 1595/89.

Ze zdaniem podmiotowym [w tym: iż, że (9), iżby, [żeby] (2)] (11): *LibLeg* 6/115v; I przitraffilo łziá wtych czáłzyech yłch za ye⁸⁰ M. panem połnanłkym włchithczy zżamku thutha do poznanya bili wyachali. *LibMal* 1544/87v; *GroicPorz* ee2v; *UstPraw* Kv; Y Przytrafiło fie że włzedł Pan w dom niekthorego kfiážeciá Fárizáyłkiego w dzyeñ łobothni/ ku pożywániu chlebá *RejPos* 224v, 282v; *RejZwierc* 38v; *Phil* D4; A gdzieby fie przytrafiło/ iżby álbo przez nas/ álbo przez kogo inłžęgo sftáło fie co tákowęgo tym to práwóm/ Státutóm/ Dáninóm/ Przywileióm/ Łiftóm/ Swobodóm/ y Wolnołcióm przeciwnęgo: [...] tedy to włzytko žadnéy mocy áni wagi mieć nie ma *SarnStat* 13, 164, 559; [Gdyby się przytrefiło, żeby szyb wodą zapuszczony był, ażeby czachy toneły, [...] to župnikowi oznaimiono być ma, żeby to obeidzrzał *OrdunekGórn* 25; *UstKościel* 49v; *BibRadz Gen* 26/8 (*Linde s.v. przytrafić*)].

Fraza: »kazuł, przygoda, przypadek się przytrafi« [w tym: komu (3)] [szyk zmienny] (2:2:1): Novum intervenit vicium, Nowa fie w tym czáłfe przytrafiłá przygodá. *Mącz* 483a; A gdy łobie włpomniłz łkromnołc iego á onę łtátecznołc iego [człowieka poczciwego]/ tedyć kaźdy przypadek/ iákić fie kolwiek przytrafi/ záwždyć znołnieyłzy y rozwaźnieyłzy będye. *RejZwierc* 73; *KarnNap* G; *WerGołc* 217; IEłliby komu łługá połłány z témi pieniáždzi Czwartéy częłłci/ álbo vmárl ná dródye/ álbo fie iáki *cafus* przytrafił/ tedy ten/ czyie pieniážde były/ ma ołwiádczenié przygody onéy łwéy w Grodźie bliźłzym vczynić/ y zápiłác. *SarnStat* 362.

Szereg: »przypadać i przytrefić się« (1): Táž krewkołc y po dźił dźieñ wybránym Božym przypada y przytrefić fie moze. *WujJudConf* 138.

a. Bezpodmiotowo (13) :

przytrafiło się jak (1): Až fie thák przytrafiło/ gdy s łobá iecháli/ W łowy/ łługam też łwoim iechác rołkázáli. Vczyniły grom táki nie zgodne obłoki/ Ze fie łnadz y łękáły kámienne opoki. *PudłDydo* A4.

cum inf [zawsze: komu] (11): Thež gdyby fie przytrafiło kolankami obiema dziecięciu fie rodić/ [...] tedy baba ma fie około tego łtarać, ižeby nołzki dziecięce naciágnąc á rozprołcić *FalZioł* V 22a; *BielŻyw nłb* 5; *KromRozm III* E4v; *LubPs* A6; A przeto/ kiedy fie temu potahłemu [= *podstarzałemu*]

Dworzáninowi ná piękną/ á wdzięczną twarz weźrzyć przytrefi/ [...] tám on zaráz [musi] [...] obudzić w łobie rozum *GórnDworz* Mm, Kk6; *RejPos* 284v; Tákże y pocźciwy człowiek/ iefli mu fie nie przytráfi burdy mieć o oyczyznę śwą/ álbo o Rzeczpópolithą śwą z nieprzyiacielem iákiem do tego należącym/ niechże fie łamie á ma wstáwiczną burdę z niecnótami márnemi swiátá tego *RejZwierc* 23v, 3, 70; Co Homerowi w iego Rápłodiách/ álbo onemu ftookiemu Argowi w iego ftraży fie przygadzáło/ to nam też w tey niezliczności cháracterow [= *liter*] nalznych nie dźiw że fie czáfem potknąć przytraffi. *RybGęśli* A4.

Frazy: »dobrze się przytrafiło« (1): bene cecidit aut feliciter, Dobrze á fortunnie fie przitráfiło. *Mącz* 29a.

»fortunnie się przytrafiło« (1): *Mącz* 29a cf »dobrze się przytrafiło«.

2. Znaleźć się gdzieś, zwykle przypadkowo (9) :

przytrefić się u kogo (1): A ná wieki nie fpytáią iefli iadł pan Zyęć/ álbo gdzie konie fthoią/ że czáfem nieborak Zięć y ná czczo fie vpije/ y tákże y fpác do brogu gdzie polezie. A konik/ chártek/ ptafzek/ iefli fie co v páná Zięciá przytrefi to iuz nie iego/ páná Szwagrowo *RejZwierc* 33v.

a. Przybyć, znaleźć się na czyjejs drodze (8) : *RejWiz* 47; ázafz też to nie iefł rzecz potrzebna człowiekowi poćiwemu ná koniká wfięć/ zbroidzki łobie przypátrzyć/ fłudze też ná drugiego kázác wfięć/ álbo iefliby fie przytrefił dobry thowárzysł iáki/ więc tu łobie pomiernie pobiegác *RejZwierc* 113.

przytrafić się do kogo (1): *RejPos* 207v; [Tám też do nich przytráfił fie Prorok Agábus/ kthory prorokował przed wżemi że miał być głód wielki po wżey ziemi *GilPos* 268].

przytrafić się k komu (2): Co mu [*młodzieńcowi*] potym potkawfszy go Libertas fzyroko rozwodzi/ co fą ludzyc tym swiátem zábáwieni/ y o ftnie ich/ y o ftnie przełożonych: áz fie k nim Teophráftus Philozoph przytrefił. Tho tám fzyrzey o wolnym y o niewolnym żywocie rozmawiáli *RejWiz* A6v, A6.

przytrafić się dokąd (3): *LibMal* 1543/68; A iefli fie do domu przytráfi kto s ftrony/ To iuz z nim trway choć głupi *RejWiz* 73, 178.

3. Nadać się, przydać się (8) : Ifch na sziedzenyv Spidwáfek v panyey Sebaftianowey Schluffelfelderowey bádacz yey flugą kluczem fwoym othworzila yfch fzią tham przitraffil A thamze ftego spidwáfku trzi fthuki plothna wyła glogowfkiego *LibMal* 1544/91v.

przytrefić się komu (4): Tu prorok wołobie oycow wodchlani woła o wfpomożenie ku pánu wyflawiając dziwne miłofierdzie y mocności iego ktore wołanie może fie y grzeffnemu człowiekowi w wpađku iego fnádnie przytrefić *RejPs* 112v; *RejPos* 250v; *RejPosWstaw* 41v. Cf *przytrefić się komu do czego*.

przytrefić się komu do czego (1): APophtegmatá zá onych fтарыch powážnych á vczonych ludzi zwano te fłowá y powieści roftropne á dworfkie/ ktore też czáfem bywály w rozmowach ich/ ktore fie też y do ćwiczenia y do rozumu innym ná pothym przytrefić mogły. *RejZwierc* 210.

przytrefić się k(u) czemu (1): S teyże Ewányeliey nádobna Rořprává/ o powinności Rodzicow w wychowánium dzyatek/ á Dzyatki tákże przeciwko rodzicom fwym iáko fie záchowywác máią. Ku czemu fie nam też przytrefić mogą fłowá Páwłá s. [...] Przeciwko niedbáłości rodzicow á

niepoślufzeńtwnu dzyatek. *RejPosWstaw* 41v; [Ptakowi wytargawszy pierze, k czemuż sie przytrefi? Latać nie będzie. *Mowy* 121].

przytrafić się na co (3): Abowiem Inądnie tho káždy z nas obaczyć może/ iáko pokoy á Ipołeczna miłość ná káždą rzecz naleplżą ząwždy lie więcey niż co infzego między Kofciołem Pánłkim á między zebraniem iego może lie przytrefić. *RejPos* 333v, 250v [2 r.].

przytrefić się na kiedy (2): Sędzyemu ieden przyniołł dwa Kápluny tłuŕte/ Ze lie mogły przytrefić y ná mięłopuły. *RejFig* Aa2v; *RejZwierc* 210.

4. *Dać się zastosować, odnieść do kogoś lub czegoś, wykazać związek z czymś* (4) :

przytrafić się komu (1): A ielli ieden tytuł nawłalniefzy drugiey perfonie mogły lie włánie przytráfić (co w przyrodzeniu nie może być) tedyby ony dwie perfonie musiály być iedná perfoná. *SarnUzn* E6v.

przytrafić się na kogo (2): Oŕtátek ŕlow ŕwyętego Pyotrá lam z łobą rozwáz/ vŕrzyłz iż ŕye wŕłytko ná Lutrá y vczyne yego przytráfí *KromRozm I* E2; *RejPos* [219]v.

przytrefić się na kiedy (1): tedy tá Ewányelia s. nie tylko należáá ná ony czáły Apóŕtolłkie/ ále włánie może być przytoczona ná ty dziliefzye czáły náŕze/ y ná pothym Inądnie lie przytrefić musi. *RejPos* 62.

a. [Być porównywalnym [przeciw czemu]: Gdzie też y wiele Doctorow tak lie zgadzaią/ iż ten dziliefzy żywoth náłz przeciw wiekuiŕtey chwale/ nigdy lie przytrafić niemoże/ bo ielł iáko żwierzęcy. *RejKat* 83.]

5. [Dopasować się wymiarami i kształtem [ku czemu]: bądź bączny áby pączek wŕtáwiony prawie się przytrafił ku mieŕcu onego wyiętego *Cresc* 1571 128.]

6. *Zwrot*: »w rzecz się przytrafić« = *mówiąc, trafić w sedno* (1) : Multum habent gratiae si inter dicendum e re ipsa nata videantur, Bárzo wielką máyą wdzięczność gdy lie ták łámi z liebie w rzecz przitráfíą. *Mącz* 353b.

Synonimy: 1. *przydać się, przygodzić się, przypaść, zdarzyć się.*

Formacje współrdzenne cf TRAFIĆ.